

LIBERETA'

FURLANIJA - JULIJSKA KRAJINA

Dodatak k časopisu Sindikata Italijanskih umirovljenika Spi-Cgil Fjk na hrvatskom

<http://spi.cgilvfg.it>

Edizione on line in lingua croata di Liberetà Fvg Anno 18 - Numero 3 - Ottobre 2013 - Reg. Tribunale di Trieste N. 934 del 21/5/96 - Direttore responsabile Antonello Rodio

Umirovljenici, kreće mobiliziranje

Dosta je nekritičnih rezova socijalnog sustava skrbi i ekonomskih transfera općinama, koji mogu dodatno ugroziti uvjete života obitelji i starijih osoba. Palac gore, međutim, političari rezanja nepotrebnih troškova i privilegija, a osobito pokretanju velike porezne reforme, koja će na vidjelo izbaci utajivače poreza i smanjiti porezno opterećenje radnika i umirovljenika. Ovo je poziv koji su zajednički pismom uputili generalni tajnici sindikata umirovljenika Spi-Cgil, Fnp-Cisl i Uilp-Uil premijeru Enricu Letti, nekoliko dana prije glasovanja o povjerenju vladi u Parlamentu i Senatu. Stabilnost Vlade, to je smisao poruke koju su poslali sekretari Carla Cantone, Ermenegilda Bonfanti i Romano Bellissima, nije dovoljna sama po sebi kao jamstvo izlaska iz krize. Da bi se izišlo na pravi put, naime, neophodna je radikalna promjena «oštar zaokret- kako stoji u pismu - u odnosu na politiku koja se provodila, jamčeći usklađivanje mirovina s inflacijom i koristeći poreznu polugu kako bi se umirovljenicima vratila kupovna moć koju su izgubili u posljednjih nekoliko godina».

Umirovljenici su već odradili svoj dio posla, govore generalni sekretari u ime 6 milijuna članova koje zastupaju, dajući odlučujući doprinos ne samo uravnoteženju javnih budžeta, teško pogođenih krizom, već i održivosti sustava javne skrbi. Starije osobe su, u stvari, jedan od velikih amortizera u sustavu socijalne zaštite koji omogućavaju djeci i unucima da se nose sa ovom teškom situacijom u kojoj se danas nalaze, koja je dramatično obilježena nezaposlenošću, rastom nesigurnosti zadržavanja radnog mjesta, rezovima u sustavu socijalne skrbi. Te iste starije osobe, inzistiraju na Spi, Fnp i Uilp, sada zahtijevaju jak signal.

Siromaštvo i nezaposlenost u porastu

Siromaštvo u porastu i u FVG. Navedeno potvrđuje ISTAT, koji je u 2012. godini zabilježio porast postotka siromašnih obitelji sa 5,4 na 6,1 %. Alarmantan podatak, iako je u ostatku Italije još gore: samo Emilia Romagna, Veneto i Trentino Alto Adige ostvaruju niže indekse, dok je nacionalni prosjek 12,7%. Treba naglasiti da je dohodovni cenzus za 2012. iznosio 991 € za obitelj od dvije odrasle osobe.

Nije bolje niti na području zaposlenosti: u Fvg u posljednjih pet godina izgubljeno je više od 25 tisuća radnih mjesta, što je smanjenje sa 522 tisuće

zaposlenih u 2008. na 494 tisuće zaposlenih u drugom tromjesečju 2013. Čak i u tom slučaju, nezaposlenost (7%) ima niže vrijednosti od nacionalnog prosjeka.

Ali također raste, i puno, broj obeshrabrenih, to jest broj osoba koje su odustale od traženja zaposlenja. Iako se ne vode kao nezaposleni u službenoj statistici, svejedno su bez zaposlenja. Bez da je navedena kao nezaposlena u statističke svrhe, tada, ali jednako bez prihoda. Najnoviji dokaz da mjere štednje same po sebi nisu pravi lijek.

Domovi za starije osobe, nacrt zakona protiv zlostavljanja

«Snažno podržavamo prijedlog Ministra Zdravstva za povećanje kazni za one koji zlostavljaju starije osobe u staračkim domovima. Sabor neka sada pruži dokaz svoje odgovornosti i neka odobri u kratkom roku nova pravila. «Glavni sekretar Spi-Cgil Carla Cantone tako se je osvrnula na prijedlog zakona Lorenzin nedavno usvojen na Vijeću ministara. «Uvođenje strožih kazni i temeljitih provjera protiv zlostavljanja u ustanovama za starije osobe je zahtjev koji Spi već postavlja neko vrijeme», dodala je Cantone. «Sada kada je Vlada to predložila, Parlament neka ne gubi vrijeme i neka djeluje kako bi se osiguralo da nema više domova koji sličje koncentracionim logorima».

Poreč, ojačavaju se veze između Italije i Hrvatske

Sa uspjehom je održan sastanak-seminar organiziran 24. svibnja 2013. u Poreču - Parenzo od strane regionalnih struktura Spi Fvg i Veneta zajedno sa Sindikatom umirovljenika Hrvatske Istarske Županije.

Sastanak, na kojem su bile prisutne sve strukture Spi i Suh trenutno zbratimljene, zapravo je označio kontinuitet s prethodna dva susreta održana u Miljama i Puli tijekom 2012. godine

Uz sudjelovanje nacionalnih i regionalnih tajništva dviju organizacija, rasprava se je razvila na osnovu tema sadržanih u tri izvješća koja su otvorila seminar a povezana su s organizacijskim politikama i resursima potrebnim kako bi se razvio sindikat umirovljenika koji će uistinu imati ključnu ulogu u socijalnoj politici teritorija.

Luciano del Rosso, za Spi Furlanije Julijske Krajine, istaknuo je u svom priopćenju ključne aspekte organizacijske i administrativne strukture Spi Fvg objašnjavajući razloge koji su naveli Spi Fvg da već od 1998. ustroji teritorijalnu organizaciju utemeljenu na Oblasnim Ligama. Dimenzije Liga su odražavale istinske potrebe socijalnog pregovaranja, prvenstveno po pitanju socijalnih usluga i zdravstva, te u odnosu na rasprostranjenost socijalno-zdravstvenih oblasti Općina i javnih zdravstvenih ustanova. Nastali strukturalni aspekti i decentralizacija sredstava su stoga primijenjeni u biti kako bi se osiguralo Oblasnim Ligama punu funkcionalnost i operativnu autonomiju na teritoriju pod njihovom jurisdikcijom.

Priopćenjem je također istaknuo kako je izvršeni izbor trenutno na snazi u Fvg očito predmet rasprave i provjere, uzimajući

u obzir da će uskoro početi kongresni proces koji je prirodno mjesto za odluku o mogućim poboljšavajućim promjenama. Danilo Toccane u ime Regionalnog Tajništva Spi Veneto je istaknuo je kako sada postoje četiri Lige u Venetu (Lemene, Portogruaro, Mirano, Jesolo, Castelfranco) koje su zbratimljene s onima z Hrvatske.

Smatrajući da je i navedeno bratimljenje malo pridonijelo procesu ulaska Hrvatske u Europsku uniju, u kojoj smo pozvani razvijati svoje sindikalne inicijative za zaštitu prava starijih osoba i umirovljenika. Toccane je istaknuo kako su radovi sa sindikalne inicijative održane u Zagrebu 17.-18. listopada 2012. u povodu 20. obljetnice rođenja Suh-a, kao također i inicijativa među zbratimljenim ligama od 26. listopada 2012., pod

nazivom "Europa koju želimo - Socijalna prava i sindikalno zastupanje" održano u Puli, jasno definirale kako provoditi sindikalni rad u borbi protiv politika pojedinih država, koje

se temelje na linearnim rezovima prava socijalne države, sustava socijalne skrbi i zdravstvene zaštite koji otežavaju, i ne malo, životne uvjete i prihode za milijune starijih osoba i

umirovljenika.

U svom priopćenju Toccane je također podsjetio da je 15. svibnja, u tijeku okupljanja-događaja pri Europskom parlamentu u Bruxellesu u organizaciji FERPA, odlučeno da će se pokrenuti prikupljanje potpisa za potporu prijedlogu zakona i/ili europske direktive usmjereno na pojedine nacionalne vlade, s ciljem zaštite fizičkih i ekonomskih prava nesamostalnih osoba.

Priopćenje Suh-a Istre, koje je donio predsjednik Vladimir Buršić, naglasilo je trenutnu organizacijsku strukturu istarskog Suh-a, koja je u stalnom razvoju, kako po pitanju prisustva na teritoriju tako i po pitanju potrage za sve većom sigurnosti i pravičnosti u raspodjeli sredstava kako teritorijalnim strukturama tako i nacionalnom Suh.

U živahnoj raspravi koja je uslijedila nakon tri priopćenja sudjelovale su razne strukture SPI Fvg, Spi Veneta i Sindikata umirovljenika Hrvatske, donoseći svoja iskustva i svoja razmišljanja. Iskreni i realni zaključci, nacionalnog predsjednika Suh Jasne Petrović i rukovoditelja Međunarodnog odjela nacionalnog Spi Livia Melgaria, istaknuli su važnost diskusije o temeljnim pitanjima za poslovanje i razvoj dviju organizacija, kojima ovi sastanci i seminari svakako donose elemente zajedničkog rasta i istraživanja međusobne suradnje, u vrijeme kada uslijed ozbiljne ekonomske i socijalne krize koja se širi Europom postoji potreba za snažnim koordiniranim sindikalnim pokretom, koji upravo iz djelatnosti struktura koje se nalaze na teritoriju, zna kako interpretirati zahtjeve i rastuće potrebe slabijih dijelova društva.

Umirovljenici Spi Fvg u posjeti Europskom Parlamentu

Velika skupina umirovljenika iz Oblasnog Spi Trst Centar imala je priliku posjetiti Europski Parlament i prisustvovati radnoj sjednici Skupine Europskih Socijalista i Demokrata.

Naime, 4. lipnja 2013., na poziv zastupnika Demokrata Europskog Parlamenta Sergia Cofferatia, oko 40 članova Spi-a Trst je imalo zanimljivo razgledavanje sjedišta Europskog Parlamenta, a potom je sudjelovalo na sastanku skupine zastupnika lijevog centra - sa naglaskom na pozicije koje će imati u nekim pitanjima od posebne važnosti i relevantnosti. Posebno značajan i srdačno prihvaćen je bio topli pozdrav upućen gostima iz Spi Fvg od strane Predsjednika zastupnika skupine socijalista i demokrata Europskog parlamenta, Austrijanca Hannesa Swobode, kojeg je popratio dugi pljesak nekoliko stotina prisutnih članova Europskog parlamenta.

Gino Dorigo

urlanija Julijska Krajina je zemlja otpora. Velik je bio broj radnika i seljaka koji su se usprotivili nacifašizmu s oružjem. To bi bilo dovoljno da objasni razloge za dvostruki datum koji je regionalni Spi odlučio posvetiti ove godine temi Sjećanja. To će biti jedan dvodnevni "maraton", koji uključuje 12. studenoga posjet koncentracijskom logoru Gonars i Rižarni San Sabba, jedinom nacističkom logoru istrebljenja u Italiji; 13. studenog će se održati veliki kongres nacionalnog karaktera, pod nazivom "Mjesta Sjećanja".

Sve uz suradnju i potporu nacionalnog Spi, koji surađuje sa nacionalnim tajništvom u organizaciji ove izuzetne inicijative.

Govorilo se Furlanija Julijska Krajina, zemlja otpora. Nije slučajno, u stvari povjesničari klasificiraju kao apsolutno prvi ustrojeni partizanski zdrug Odred Garibaldi (u čijem sastavu su bile žrtve političkog progona, oni koji su odbili otići u vojsku i Španjolski borci), koji je od ožujka 1943. počeo djelovati na liniji granice koja ide iz Valli del Natisone do Goriškog i Tršćanskog Krasa. Da bi se razumio kontekst neophodno je krenuti od agresije na Jugoslaviju od strane fašističke Italije, koja je počela 6. travnja 1941.: spaljena mjesta, pokolji, silovanja, mučenja, smaknuća po kratkom postupku i deportacije kvalificirali su gnusna ponašanja od strane talijanskih časnika i vojnika kao ne mnogo različita od onih koja su imali nacisti. Plan, odlučan i odobren od strane Mussolinia uz

12. i 13. prosinca
dvostruki događaj
Sjećanja potaknut
od strane Spi sa
inicijativama u
Gonars i Rižarni
San Sabba

**Dva dana kako
se ne bi zaboravilo**

bezrezervnu podršku generala Robottia, zapovjednika 9. Vojnog Korpusa stacioniranog u Ljubljani, predviđao je prisilno uklanjanje Slovenaca i Hrvata iz tzv. "okruga Slavena" i njihovu zamjenu s talijanskim obiteljima, koje su u tu svrhu preseljene.

"... Ti ljudi nas nikad neće voljeti, stoga je najbolje to prihvatiti i djelovati bez gubljenja vremena..." izrekao je Mussolini godinu dana kasnije, u govoru održanom 31. srpnja 1942. Na kraju, ako se masovne deportacije nisu ostvarile to je samo zbog toga što su u zapovjednim krugovima Talijanske Kraljevske Vojske kružila izdvojena mišljenja. Jer za deportirane je na području Države, i na obližnjim područjima Kraljevine

Jugoslavije uspostavljeno mnogo koncentracijskih logora i logora za prisilni rad. Jedan se je nalazio u Gonarsu, i u njemu je internirano 6.500 civila. U provinciji Udine se nalazio još jedan logor u Viscu (3272 interniranih civila), dok su druga dva logora ustrojena na području uz Soču, u mjestima Cighino (600 uhvaćenih u racijama na području Ljubljane), i u mjestu Poggio Terza Armata. Nakon primirja 8. rujna 1943., kada je raspad talijanske gardijske postrojbe omogućio oslobođenja logora, prizor je bio strašan. Procjenjuje se da je uslijed gladi, bolesti i zlostavljanje više od petsto osoba umrlo u razdoblju od 1941.-1943. godine. No najgore je tek trebalo stići: nakon 8. rujna, u stvari, provincije Udine, Gorizia, Trst, Pula,

Rijeka i Ljubljana došle su pod izravnu kontrolu Trećeg Reicha, pod administracijom Visokog povjerenika Friedrich Rainera. I u Trstu, u tvornici za ljuštenje riže koja se nalazi u okrugu San Sabba, osnovan je novi logor. U početku se koristio kao mjesto za skupljanje talijanskih vojnika zarobljenih nakon 8. rujna (Stalag 339), od 20. listopada 1943. postaje Polizeiflager (Polijski logor za pritvor) za zatočene koji čekaju deportaciju. Tu su bivali zatočeni politički protivnici raznih vrsta, komunisti, partizani, Slovenski i Hrvatski građani optuženi za "protu državne aktivnosti", Židovi, pa čak i obični zatvorenici. Sve se zbivalo pod zapovjedništvom SS oficira Odilo Globočnika, koji je surađivao sa Reinhard Heydrichom.

Rižarna, osim kao centar za sortiranje, služila je i kao skladište zaplijenjene robe i mjesto smrti. Za pogubljenja su se koristile različite metode: trovanje plinom (pomoću vozila opremljenih u tu svrhu), strijeljanja i udarac batom u zatiljak. Sušara je pretvorena u krematorij 4. travnja 1944., kako bi se kremirali leševi sedamdesetak talaca strijeljanih dan prije u blizini Općine. U noći između 29. i 30. travnja 1945. peći krematorija i dimnjak su dignuti u zrak eksplozivom od strane nacista u bijegu. Uredbom Predsjednika Republike, objavljenom 15. travnja 1965., Rižarna je proglašena nacionalni spomenik, kao «jedini primjer nacističkog koncentracijskog logora u Italiji».

Slika užasa se tu ne zaustavlja. Od 1943.-1945. uspostavljene su i druge strukture poprišta represije, mučenja, ubojstava: takozvane "tužne vile", kojima je upravljao Gestapo. Najčuvenija je svakako ona u Ulici Tasso u Rimu. Čak i u Trstu je bila jedna: u njoj je djelovala, među ostalima, povezana s vojarnom Piave u Palmanovi, drugo mjesto mučenja i smrti koje se nalazilo u Donjoj Furlaniji, sramotna banda Collotti. Kako bi odgovorila na sve to Furlanija Julijska Krajina je bila zemlja Otpora. I da bi se podsjetilo na sve to Spi će organizirati događaje 12. i 13. studenog. Kako bi podsjetio još jednom, u Italiji i u Europi gdje kriza hrani povratak nacističkih i fašističkih poriva, da je Sjećanje obveza. I pogrešno je i neprihvatljivo izjednačiti one koji su se borili i ginuli za slobodu sa onima koji su predugo nijekali tu slobodu pomoću oružja nasilja i terora.

Rad u skrbi, uloga koju je neophodno podržavati

Neophodno je javno priznanje za skrb pruženu unutar obitelji

Javno priznanje za skrb pruženu unutar obitelji, gotovo uvijek pruženu od strane žena. Rad koji bi trebao biti podržan s javnim sredstvima, s oblicima socijalne zaštite i mirovinskog osiguranja i novim alatima koji kombiniraju rad u kući s kontinuitetom zaposlenja.

To je cilj koji si postavlja skupina "rad u skrbi" pokrenuta od strane nacionalnog Spi-Cgil, u uvjerenju da je neophodno usredotočiti se ne samo na primatelje skrbi i pomoći starijim osobama, na djecu i nesamostalne osobe već i na one subjekte koji tu skrb pružaju, takozvani "caregiver" (pružatelji usluga skrbi).

A posebno na one koji to vrše u obitelji, uloga koju imaju uglavnom žene, s teškim posljedicama i sa stanovišta opstanka na tržištu rada kao i onoga socijalne i mirovinske zaštite.

Navedena potreba je postala još hitnija uslijed rezova na području zdravstvenih, socijalnih i usluga skrbi, koji mogu dodatno povećati op-

seg posla, troškove i resurse prebačene na teret obiteljima i posebno ženama. Stoga je ključno snažno oživljavanje ulaganja u sustav socijalne skrbi, koja će predvidjeti i priznanje rada u skrbi unutar obitelji, znajući da to tvori neopravdane uštede za državu.

Ruku pod ruku s navedenim priznavanjem, daka-ko, treba ići i postupno povećanje javnih sredstava dodijeljenih za potporu kućne njege. Konkretno, to bi trebala biti plaćena potpora za skrb u slučajevima gdje još nije dodijeljen doplatak. Također treba aktivirati usluge koje nisu ograničene na privremeni smještaj u domove, već i na razvoj kućne njege, počevši od one koju pruža općina, kako bi se olakšalo opterećenje "njegovatelja". Model u tom smislu dolazi iz Njemačke, gdje zakon predviđa priznanje skrbi u obitelji kada ona prelazi 14 sati rada tjedno i identificira alate koji pomažu pomiriti pružanje kućne njege s održavanjem profesionalnog zanimanja.

Obveze koje je preuzeo lijevi centar u predizbornoj kampanji moraju se i realizirati

Danas je to gotovo jedan od četiri stanovnika. No, u ne tako dalekoj budućnosti, prema predviđanjima demografa, starijih od 65 godina u Fvg bit će jedna trećina stanovništva : to će se dogoditi u 1940. A postotak takozvanih velikih staraca, tj. onih starijih od osamdeset i pet godina će biti više nego dvostruko u odnosu na danas.

To nije samo suhoparna statistika ili matematičke projekcije: to je slika stvarnosti u regiji Furlanija Julijska Krajina, trećoj "najstarijoj" regiji u Italiji poslije Ligurije i Umbrije. Dobra vijest za starije osobe danas i u budućnosti, jer životni vijek prelazi 80 godina, ali i upozorenje onima koji su na vlasti i moraju programirati socijalne politike i politike zdravstvene i socijalne skrbi, planirati razvoj naših gradova i promisliti novi tip urbanizma i zgradarstva, unutar i izvan naših domova.

To nije uzbunjujuće: to je rezultat napretka znanosti, medicine, stilova života i organizacije rada. Sve to ne produljuje samo životni vijek, već i kvalitetu života. Danas jedan šezdesetpetogodišnjak odlazi u mirovinu, Fornero dopuštajući, s bogatim stručnim iskustvom, znanjem i očekivanjem trajanja života koje je vrlo različito nego što je to bilo u prošlosti. Zato moramo osigurati ne samo da ta profesionalnost, znanje i vitalnosti budu stavljene na raspolaganje i drugima, već da također mogu biti razvijeni i povećani.

Izazov je to koji se tiče svakog društva u takozvanom razvijenom kapitalizmu a kojega karakterizira spor rast broja stanovnika i koji je pozitivan samo zahvaljujući doprinosu imigranata, te ima i visoku razinu blagostanja, čak i kad je pod utjecajem krize pet dugih godina. Izazov koji ima ime, aktivno starenje, sve više i više dozivano kada je u pitanju sustav socijalne skrbi, volonterski rad, socio-ekonomska politika, stručno usavršavanje. Mnogi sektori su uključeni, jer nije velik broj područja gdje postoji tako velika međupovezanost i

Aktivno starenje, sa riječi na djela

tranzversalnost. Sve to potiče raspravu i umnožava područja djelovanja, alimožebitizbunjujuće kada je riječ o prevođenju misli

u političko i administrativno djelovanje.

Regionalni Spi, sa svoje strane, uvjeren je da je čak i za Furlaniju

Julijsku Krajinu stiglo vrijeme da pripremi zakon o tom pitanju. Umirovljenički sindikati su to postavili kao jednu od središnjih

tema koalicija na posljednjim regionalnim izborima, a ona koju je predvodila Debora Serracchiani - sada Županica - preuzela je određenu obvezu u tom pogledu. Kriza je do sada diktirala druge prioritete, neupitnu potrebu zaustavljanja rasta nezaposlenosti i pronalaska novih načina za podršku i oživljavanje gospodarstva.

Sada međutim, opredjeljenje nove županice mora početi dobivati oblik: konfrontacija na temu Proračuna 2014. što se nas tiče usredotočiti će se na važna pitanja nesamostalnosti, staračkih domova i integracije između zdravlja i zdravstvene politike, a to će također biti prilika da se uspostave smjernice i osnovni ciljevi zakona. S ciljem da se postigne njegovo prihvaćanje od strane Vijeća u prvoj polovici 2014.

Ako uspijemo postići navedeni cilj, biti ćemo treća regija u Italiji koja je usvojila zakon o aktivnom starenju. Nije slučajnost da primat drže Ligurija i Umbrija, dvije regije koje nas nadilaze prema indeksu starenja stanovništva. To su dva iskustva iz kojih možemo izvući korisne alate i za definicije zakona i potom za provedbene akte, pokušavajući utvrditi što su prednosti i ograničenja koja su okarakterizirali akcije poduzete u tim dvjema regijama. Kopiranje nije zločin, pogotovo ako može pomoći da se proces ubrza. važno je da se to inteligentno učini.

Za 25 godina jedan od tri stanovnika imati će više od 65 godina

Na svaka 4 stanovnika jedan je stariji od šezdeset i pet godina. Furlanija Julijska Krajina danas je vrlo blizu tog praga, što ju stavlja na vrh talijanskih regija po stopi starenja stanovništva. Samo Ligurija i Umbrija, u stvari, imaju više indekse. S 23,4% u 2011. godini Furlanija Julijska Krajina je za čak 3 boda premašila nacionalni prosjek starih osoba (20,6%). Sa maksimumom od 27,8% u Trstu, već poznatom "najstarijom" provincijom u Italiji. Glavni grad regije je međutim samo ogledalo koje nam omogućuje pogledati u blisku budućnost: prema predviđanjima ISTAT, u 2025. broj osoba starijih od 65 godina u regiji će značajno premašiti

prag od 25%, da bi dosegao čak 33% u 2040. Tada će jedan od tri stanovnika, ako su demografi u pravu, imati više od 65 godina. A osoba starijih od 85 godina, da pružimo još jedan opipljiv pokazatelj dinamika koje su u tijeku, biti će oko 80 tisuća što je više nego dvostruko u odnosu na danas. Stabilan je, međutim, broj najmlađih, čiji bi se postotak, danas još u opadanju, trebao stabilizirati na razini od oko 12%.

Stvarna opasnost, u takvom okruženju, je daljnji pad zaposlenosti, koji bi otvorio zastrašujuće scenarije za održavanje sustava socijalne sigurnosti, sustava skrbi i međugeneracijske solidarnosti.

FVG, DANAŠNJA SLIKA...						... i jedna ideja o budućnosti	
	Gorizia	Pordenone	Trst	Udine	FVG		
stanovnike	142.407	315.323	236.556	541.522	1.235.808		
- od čega mlađih od 15	17.345	43.907	27.010	67.190	155.452		
% ispod 15	12,2%	13,9%	11,4%	12,4%	12,6%	▶	11,8%
- od čega starijih od 65	35.182	64.495	65.647	124.071	289.395		
% iznad 65	24,7%	20,5%	27,8%	22,9%	23,4%	▶	26,5%
- od čega starijih od 85	4.539	8.075	8.990	15.416	37.020		
% iznad 85	3,2%	2,6%	3,8%	2,8%	3,0%	▶	4,9%